

Попова В.Ю., Тарасова Т.В.,

старші викладачі кафедри управління проектами та

загальнофахових дисциплін

Навчально-науковий інститут менеджменту та психології

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

м.Київ, Україна

Анотація: У тезах розглядається питання формування толерантності та виховання почуття поваги до представників інших народів, що є актуальним під час навчання у полікультурному середовищі вищих навчальних закладів нашої держави.

Ключові слова: толерантність, виховання толерантності, полікультурне середовище, підготовчий факультет, іноземні студенти.

Аннотация: В тезисах рассматривается вопрос формирования толерантности и воспитания чувства уважения к представителям других народов, что является актуальным во время обучения в поликультурной среде высших учебных заведений нашей страны.

Ключевые слова: толерантность, воспитание толерантности, поликультурная среда, подготовительный факультет, иностранные студенты.

Summary: The Theses set out a question of tolerance formation that is very actual during studying in multicultural environment of the universities in our country.

Key words: tolerance, tolerance formation, multicultural environment, preparatory faculty, foreign students.

Виховання толерантності студентів як один із механізмів удосконалення системи управління проектами

У сучасній науковій літературі зустрічаються різні підходи до розуміння феномену «толерантності». Так, політичний контекст акцентує на повазі до свободи іншої людини, її поглядів, думок, поведінки. У загальнопедагогічному контексті, як підкреслює академік І.Д.Бех, вона трактується «як готовність прийняти інших такими, якими вони є, і взаємодіяти з ними на засадах згоди і порозуміння» [1, с.33].

За філософським енциклопедичним словником «толерантність – це доброзичливе або, принаймні, стримане ставлення до індивідуальних та групових відмінностей (релігійних, етнічних, культурних, цивілізаційних)» [5, с.642].

Отже, толерантність означає повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу. З цим не народжуються, цей феномен потрібно свідомо виховувати у кожному з нас. Зумовлено це тим, що, по-перше, сучасні українські виші – це полікультурне середовище, зважаючи на значну кількість іноземних студентів, що навчаються в них. По-друге, численні міжнародні наукові та економічні проекти України з країнами-членами ЄС («Горизонт 2020», «Євратом», «ERASMUS+», «TEMPUS» та багато інших). По-третє, як наголошує Г.В.Наливайко, з отриманням Україною «безвізового режиму (з 11 червня 2017р.) на європейському просторі держава отримала високі показники відтоку робочої сили, навіть на тимчасові види робіт, за кордон» з метою поліпшення свого економічного становища [3, с.39]. Все це спонукає розглядати проблему виховання толерантності як найважливіше завдання вищої школи.

Питання міжкультурної комунікації постійно знаходиться у центрі уваги вітчизняних та зарубіжних дослідників (І.Абакумова, В.Біблер, П.Гайденко, Л.Іонін, Г.Олпорт, Г.Стефаненко, О.Суригін та ін.).

Формування толерантності, віротерпимості та миролюбності, виховання почуття поваги до інших народів, їхніх традицій, цінностей та досягнень, усвідомлення несхожості й прийняття всього етнічного та культурного розмаїття світу мають для інтернаціонального студентського середовища особливу актуальність.

Багаторічний досвід співпраці на підготовчому факультеті зі студентами-іноземцями свідчить про те, що останні займають активну позицію щодо міжкультурної комунікації. Це цілком пояснюється тим, що іноземні студенти, потрапляючи у нове для них соціокультурне, мовне та національне середовище, прагнуть до встановлення контактів з громадянами нашої держави як в університетському середовищі (зі студентами, викладачами, адміністрацією ВНЗ), так і в ситуаціях соціально-побутової взаємодії (з працівниками банку, супермаркету, перехожими тощо).

Педагогічне завдання щодо формування уявлень про розмаїття культур та виховання позитивного ставлення до культурних відмінностей, розвиток умінь та навичок ефективної взаємодії з представниками різних культур має міждисциплінарний характер, але особлива роль у цьому відводиться дисциплінам гуманітарного циклу, зазначає С.М.Малахова [2, с.33].

Дослідник Н.Яшин наголошує, що: «виховання толерантності виступає необхідністю, насамперед, для такої категорії населення, як студентство, адже саме від нього залежить майбутнє як держави, так і всієї планети. Вища освіта повинна сприяти тому, щоб молоді люди усвідомили й перейняли ті моральні цінності, які дозволили б їм діяти максимально корисно для людства...» [6, с.106].

Концепція виховної роботи у вищому навчальному закладі має бути націлена на активізацію залучення як вітчизняних, так й іноземних студентів до полікультурного середовища навчання, насиченого громадського життя в студентському середовищі, активної участі у загальноуніверситетських заходах.

Таким чином, перед вищою школою постає важливе завдання – підготувати не лише кваліфікованого у тій чи іншій галузі спеціалізації фахівця, але й толерантну особистість. Для виховання українських та іноземних студентів як свідомих представників громадянського суспільства потрібно створити таке освітнє середовище, яке є моделлю демократичного суспільства, у якому проповідують громадянські цінності. Воно здатне створити позитивні умови для повноцінного розвитку, формування та становлення особистості студента – рівноправного суб'єкта навчально-виховного процесу.

Вважаємо, що саме по собі полікультурне середовище не гарантує виховання толерантності, яке можливе лише за умови належної педагогічної діяльності кваліфікованих викладачів, що допоможе виховати достойну особистість під впливом різних факторів полікультурного простору. Вагоме завдання педагогів у навчальному процесі – створювати ситуації, у яких студенти набувають досвіду пізнавальної й соціальної активності, міжособистісної взаємодії.

На думку дослідника Т.Равчиної, головними умовами формування у молоді відчуття приналежності до спільноти є: стимулювання студентів до обміну поглядами й цінностями шляхом дискусій, діалогу; застосування різноманітних форм кооперативного навчання у команді; об'єднання представників групи в різні форми колективного вирішення навчально-пізнавальних завдань; постійне ствердження викладачем позиції «ми», підтримка відчуття приналежності студентів до єдиної команди; акцентування на таких цінностях, як співпраця, взаємоповага; визнання внеску кожного в успішну роботу команди [4, с.12].

Отже, основною метою виховання толерантності є отримання особистості, у якій присутній дух партнерства, поваги і позитивне ставлення до людської гідності інших осіб. У кожному закладі освіти потрібно практикувати позитивний підхід до етнічних питань і запобігання будь-яким виявам расизму, ксенофобії, сепаратизму тощо. Це можливо через створення дружньої атмосфери в колективах, шанобливе ставлення до інших людей, розуміння різноманіття людського буття в культурних, релігійних і соціальних сферах, а також сприятливе мікросередовище.

Література:

1. Бех І.Д. Почуття цінності іншої людини як моральний пріоритет особистості / І.Д.Бех // Початкова школа. – 2001. - №12. – С.32-35.
2. Малахова С.М. Проблеми міжкультурної комунікації іноземних студентів: педагогічні аспекти / С.М.Малахова // Медична освіта. – 2016. - №1. – С.32-34.
3. Наливайко Г.В. Вплив соціальних змін на реформування в освіті та прискорення європейських інтеграційних процесів / Г.В.Наливайко // Матеріали Міжн.наук.-практ.семінару «Економічні, соціальні та інформаційні аспекти європейських інтеграційних процесів», 9 листопада 2018р. – К.: Навчально-науковий інститут менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2018. – С.32-40.
4. Равчина Т. Організація взаємодії викладача і студентів у навчально-виховному процесі вищої школи : концепції, підходи, технології / Т.Равчина // Вісник Львівського університету. Серія педагогіка. – 2005. – Вип.19. – Ч.2. – С.3-16.
5. Толерантність / В.Лісовий // Філософський енциклопедичний словник / [голова редкол. В.І.Шинкарук]. – К.: Абрис, 2002. – С.642.

6. Яшин Н. Формування толерантності студентів в умовах полікультурного середовища вищого навчального закладу / Н.Яшин // Обрії. – 2014. - №1(38). – С.105-109.